TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) NUTARTIS

2016 m. birželio 22 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnis — Pagrįstų abejonių nebuvimas — Jurisdikcija santuokos bylose — Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 — 16 straipsnio 1 dalies a punktas — Kreipimosi į teismą datos nustatymas — Sąvoka „data, kai teismui pateikiamas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas““

Byloje C-173/16

dėl *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas, Airija) 2016 m. kovo 18 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2016 m. kovo 29 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

M. H.

prieš

M. H.

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev, teisėjai C. G. Fernlund (pranešėjas) ir S. Rodin,

generalinis advokatas Y. Bot.,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į išklausius generalinį advokatą priimtą sprendimą priimti sprendimą byloje motyvuota nutartimi pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį,

priima šią

Nutartį

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), 16 straipsnio 1 dalies a punkto išaiškinimo.

2 Prašymas pateiktas nagrinėjant M. H. ir M. H. ginčą dėl šeimos ryšio nutrūkimo.

* Proceso kalba: anglų.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio „Bylos iškėlimas teisme“ 1 dalyje įtvirtinta:

„Byla teisme laikoma iškelta tada:

a) kai teismui pateikiamas atitinkamas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas, tačiau tik tuo atveju, jeigu pareiškėjas ėmėsi nustatytų priemonių, kad minėtas dokumentas būtų įteiktas atsakovui;

arba

b) jeigu minėtas dokumentas turi būti įteiktas prieš pateikiant jį teismui, kai jį gauna už įteikimą atsakinga institucija, tačiau tik tuo atveju, jeigu pareiškėjas ėmėsi nustatytų priemonių, kad minėtas dokumentas būtų pateiktas teismui.“

4 Šio reglamento 19 straipsnio 1 ir 3 dalyse numatyta:

„1. Jeigu tarp tų pačių šalių skirtingų valstybių narių teismuose iškeliamos bylos dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimo negaliojančia, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, savo iniciatyva sustabdo nagrinėjimo procesą, kol nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija.

<...>

3. Jeigu nustatoma pirmojo teismo [teismo, į kurį buvo kreiptasi pirmiausia,] jurisdikcija, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, atsisako jurisdikcijos pirmojo teismo naudai.

Tokiu atveju šalis, kuri kreipėsi į teismą, kuriame buvo vėliau iškelta byla, gali tą ieškinį pateikti pirmajam teismui.“

Airijos teisė

5 Pagal Airijoje taikomas proceso taisykles, kaip jas apibūdino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, teismo procesas pradedamas, kai šaukimas į teismą (*summons*) išduodamas (*issued*) atitinkamo teismo kanclerio. Nereikalaujama įteikti šaukimo prieš pradedant teismo procesą. Išduotas šaukimas įteikiamas atsakovui.

6 Nors byla laikoma iškelta tik jei procesas pradėtas išdavus šaukimą, atitinkamas teismas vis dėlto turi jurisdikciją priimti sprendimą byloje iki šaukimo išdavimo. Tai taikoma šeimos byloms, esant skubai.

Jungtinės Karalystės teisė

7 Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, Jungtinėje Karalystėje (Anglija ir Velsas) taikomos proceso taisyklės panašios į taikomas Airijoje ir apibūdintas šios nutarties 5 ir 6 punktuose. Vis dėlto vietoj teismo šaukimo bylos iškėlimo dokumentas yra pareiškimas (*petition*).

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

8 Ieškovo pagrindinėje byloje M. H. ir atsakovės pagrindinėje byloje M. H. santuoka sudaryta 1982 m. birželio 26 d.

9 Atsakovė pagrindinėje byloje pateikė pareiškimą dėl santuokos nutraukimo; šį pareiškimą Jungtinės Karalystės (Anglija ir Velsas) šeimos bylų teismo kanceliarija gavo 2015 m. rugsėjo 7 d. 7 val. 53 min. Tą pačią dieną vėliausiai 10 val. 30 min. ant pareiškimo buvo uždėtas spaudas su data. Teismo kanceliarija iškėlė bylą pagal šį pareiškimą 2015 m. rugsėjo 11 d. 2015 m. rugsėjo 15 d. pareiškimas buvo įteiktas ieškovui pagrindinėje byloje.

10 2015 m. rugsėjo 7 d. apie 14 val. 30 min. ieškovas pagrindinėje byloje pateikė *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) pareiškimą dėl separacijos. Teismo šaukimas dėl šio pareiškimo buvo išduotas kiek vėliau tą pačią dieną. 2015 m. rugsėjo 9 d. šaukimas buvo įteiktas atsakovei pagrindinėje byloje.

11 Atsakovės pagrindinėje byloje Jungtinės Karalystės (Anglija ir Velsas) šeimos bylų teisme inicijuota santuokos nutraukimo byla laikoma iškelta 2015 m. rugsėjo 11 d. ir šio teismo nagrinėjama nuo šios dienos. Ieškovo pagrindinėje byloje Airijos *High Court* (Aukštasis teismas) inicijuota separacijos byla laikoma iškelta 2015 m. rugsėjo 7 d. ir šio teismo nagrinėjama nuo šios dienos.

12 Airijoje pradėtame teismo procese pagrindinės bylos šalys *High Court* (Aukštasis teismas) atitinkamai paprašė pripažinti, kad, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį, pirmiausia kreiptasi: ieškovo pagrindinėje byloje atveju – į *High Court* (Aukštasis teismas), o atsakovės pagrindinėje byloje atveju – į Jungtinės Karalystės (Anglija ir Velsas) šeimos bylų teismą.

13 Išnagrinėjęs šiuos prašymu *High Court* (Aukštasis teismas), remdamasis Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsniu, nusprendė, kad pirmiausia kreiptasi į Jungtinės Karalystės (Anglija ir Velsas) šeimos bylų teismą.

14 Ieškovas pagrindinėje byloje apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

15 Šiomis aplinkybėmis *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas, Airija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar data, „kai teismui pateikiamas atitinkamas bylos iškėlimo <...> dokumentas“, kaip numatyta Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio 1 dalies a punkte“, turi būti suprantama kaip:

a) data, kai teismas gauna bylos iškėlimo dokumentą, net jei pagal nacionalinę teisę toks gavimas savaime iš karto nereiškia proceso pradžios; ar

b) data, kai, teismui gavus bylos iškėlimo dokumentą, procesas pradedamas pagal nacionalinę teisę?“

16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašė Teisingumo Teismo šią bylą nagrinėti taikant pagreitintą procedūrą pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnį.

Dėl prejudicinio klausimo

17 Remiantis Procedūros reglamento 99 straipsniu, jeigu atsakymą į pateiktą prejudicinį klausimą galima aiškiai nustatyti iš teismų praktikos, Teisingumo Teismas, vadovaudamasis teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklausęs generalinį advokatą, bet kada gali nuspręsti priimti sprendimą motyvuota nutartimi.

18 Šioje byloje reikia taikyti šią nuostatą.

19 Atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje nuspręsta priimti nutartį pagal Procedūros reglamento 99 straipsnį, nebėra pagrindo nagrinėti prašymo dėl pagreitintos procedūros.

20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio 1 dalies a punktas aiškintinas taip, kad šioje nuostatoje numatyta data, „kai teismui pateikiamas atitinkamas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas“, reiškia šio dokumento pateikimo atitinkamam teismui datą, net jei pagal nacionalinę teisę pateikimas savaime iš karto nereiškia proceso pradžios.

21 Teisingumo Teismas neseniai 2015 m. spalio 6 d. Sprendime *A* (C-489/14, EU:C:2015:654) sprendė klausimą dėl *lis pendens*, kai vienos valstybės narės teisme buvo iškelta santuokos nutraukimo byla, o kitos valstybės narės teisme – separacijos byla.

22 Dėl Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje įtvirtintų *lis pendens* taisyklių tikslo Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šiomis taisyklėmis siekiama išvengti lygiagrečių procesų skirtingų valstybių narių teismuose ir dėl to galinčių atsirasti tarpusavyje nesuderinamų sprendimų. Šiuo tikslu Europos Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė sukurti aiškų ir veiksmingą *lis pendens* atvejų sprendimo mechanizmą (žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *A*, C-489/14, EU:C:2015:654, 29 punktą).

23 Kaip matyti iš Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 ir 3 dalyse esančių sąvokų „teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia“ ir „teismas, kuriame vėliau iškelta byla“, šis mechanizmas grindžiamas chronologine tvarka, kuria buvo kreiptasi į teismus.

24 Siekiant nustatyti kreipimosi į teismą datą ir kartu nuspręsti, į kurį teismą kreiptasi pirmiausia, reikia remtis minėto reglamento 16 straipsniu „Bylos iškėlimas teisme“.

25 2015 m. liepos 16 d. Nutarties *P* (C-507/14, nepaskelbta Rink., EU:C:2015:512) 30 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad šiame straipsnyje įtvirtinta savarankiška datos, laikytinos kreipimosi į teismo data, apibrėžtis. Sąjungos teisės aktų leidėjas pasirinko vienodą kreipimosi į teismą datos sąvoką; šią datą, atsižvelgiant į atitinkamą proceso teisės sistemą, lemia vienintelis veiksmas, t. y. bylos iškėlimo dokumento pateikimas arba įteikimas, tačiau vis dėlto atsižvelgiama ir į paskui faktiškai atliekamą antrąjį veiksmą. Kaip matyti, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio 1 dalies a punktą bylos iškėlimo data yra ta, kai teismui pateikiamas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas, su sąlyga, kad pareiškėjas vėliau ėmėsi jam privalomų priemonių, kad tas dokumentas būtų įteiktas atsakovui (2015 m. liepos 16 d. Nutarties *P*, C-507/14, nepaskelbta Rink., EU:C:2015:512, 32 punktas).

26 Teisingumo Teismas nusprendė, jog pagal Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio 1 dalies a punktą, kad byla būtų iškelta teisme, būtina atlikti ne abu veiksmus, t. y. pateikti teismui bylos iškėlimo ar lygiavertį dokumentą ir įteikti šį dokumentą atsakovui, bet tik vieną, t. y. pateikti teismui bylos iškėlimo ar lygiavertį dokumentą. Pagal šią nuostatą vien šio dokumento pateikimas laikomas kreipimusi į teismą su sąlyga, kad pareiškėjas vėliau ėmėsi jam privalomų priemonių, kad tas dokumentas būtų įteiktas atsakovui (2015 m. liepos 16 d. Nutarties *P*, C-507/14, nepaskelbta Rink., EU:C:2015:512, 37 punktas).

27 Dėl šios sąlygos Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ja siekiama apsaugoti nuo piktnaudžiavimo procesu. Taigi vertinant šios sąlygos įvykdymą būtų atsižvelgiama ne į bylos nagrinėjimo vietos teismų sistemos nulemtą delsimą, bet tik į pareiškėjo greitumo stoką (2015 m. liepos 16 d. Nutarties *P*, C-507/14, nepaskelbta Rink., EU:C:2015:512, 34 punktas).

28 Iš to, kas pirmiau išdėstyta, matyti, kaip, beje, pažymėjo ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad kartą nustačius, kokį iš dviejų Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose numatytų variantų pasirinko taikyti atitinkama valstybė narė, kreipimosi į teismo data priklausys nuo vienintelio objektyvaus konstatavimo – jei taikomas 16 straipsnio 1 dalies a punkte numatytas pirmasis variantas – kada šiam teismui pateiktas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas,

neatsižvelgiant į jokią nacionalinę proceso taisyklę, skirtą nustatyti, kada ir kokiomis aplinkybėmis procesas pradėtas ar byla laikoma iškelta, jeigu pareiškėjas įvykdė sąlygą įteikti šį dokumentą atsakovui.

29 Taigi į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio 1 dalies a punktas aiškintinas taip, kad šioje nuostatoje numatyta data, „kai teismui pateikiamas atitinkamas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas“, reiškia šio dokumento pateikimo atitinkamam teismui datą, net jei pagal nacionalinę teisę toks pateikimas savaime iš karto nereiškia proceso pradžios.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

30 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 16 straipsnio 1 dalies a punktas aiškintinas taip, kad šioje nuostatoje numatyta data, „kai teismui pateikiamas atitinkamas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas“, reiškia šio dokumento pateikimo atitinkamam teismui datą, net jei pagal nacionalinę teisę toks pateikimas savaime iš karto nereiškia proceso pradžios.

Parašai.